

Trondheim, 9. desember 2016

Tilråding – forslag om endring av forskrift om fremmede organismer – krypdyr og amfibier

1. Tilråding

Miljødirektoratet legger med dette fram direktoratets tilråding om endring i forskrift 29. juni 2015 nr. 716 om fremmede organismer (forskrift om fremmede organismer) knyttet til krypdyr og amfibier.

Miljødirektoratet anbefaler at det blir tillatt å innføre 19 krypdyrarter, til innendørs, innelukket hold, uten særskilt tillatelse etter forskrift om fremmede organismer. Forslag til endringsforskrift med artsliste er vedlagt denne tilrådingen.

Miljødirektoratet anbefaler at det ikke åpnes for å tillate innførsel av tre froskearter (argentinsk hornfrosk, trefarget dvergfrosk og Whites trefrosk), uten særskilt tillatelse etter forskrift om fremmede organismer.

En nærmere redegjørelse for høringen, høringsinnspillene og direktoratets vurderinger og tilråding, følger nedenfor.

Den foreslåtte forskriftsendringen er hjemlet i forskrift om fremmede organismer § 7 første ledd bokstav a, som fastslår at det ikke kreves tillatelse ved innførsel av organismer som er oppført i vedlegg II, såfremt de vilkår som følger av vedlegget etterleves. Denne bestemmelsen er hjemlet i naturmangfoldloven § 29 fjerde ledd andre punktum, som fastsetter at det kan gis forskrift om at bestemte organismer kan innføres uten tillatelse. I lovens forarbeider framgår det at hjemmelen kan være relevant å benytte der erfaring tilsier at en art ikke innebærer noen negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet, jf. Ot. prp. nr. 52 (2008-2009), side 400.

2. Om høringen

På vegne av Klima- og miljødepartementet, sendte Miljødirektoratet, den 13. september 2016, på høring et forslag til endring i forskrift om fremmede organismer, hjemlet i naturmangfoldloven. Forslaget innebar oppføring av 19 krypdyrarter på forskriftens vedlegg II (organismer som kan innføres uten tillatelse etter § 7 første ledd bokstav a), slik at artene kan innføres til Norge for innendørs, innelukket hold, uten tillatelse etter forskriften. I tillegg ba Miljødirektoratet om innspill til om tre froskearter (argentinsk hornfrosk, trefarget

dvergfrosk og Whites trefrosk) burde føres opp på forskriftens vedlegg II. Høringsfristen var 25. oktober 2016.

Miljødirektoratet pekte på at høringen måtte ses i sammenheng med Mattilsynets forslag om å tillate innførsel, omsetning og hold av de samme 22 krypdyr- og amfibiartene under dyrevelferdsloven. Dette forslaget ble oversendt Landbruks- og matdepartementet den 6. mai 2016.

3. Høringsinstanser

Til forslaget om endring i forskrift om fremmede organismer har det kommet inn merknader fra 22 forvaltningsorgan, forskningsinstitusjoner, bransjeforbund, foreninger, interesseorganisasjoner, næringsdrivende og privatpersoner: **Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Helsedirektoratet, Mattilsynet, Tolldirektoratet, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Veterinærinstituttet, Norsk herpetologisk forening, Norges zoohandlers bransjeforening, Norske tropefuglforeningers landsforbund, Norsk akvarieforbund, Norsk zoologisk forening, Dyrevernalliansen, Dyrebeskyttelsen i Norge, NOAH - for dyrs rettigheter, Den norske veterinærforening, Oslo reptilpark, Reptilfreaks.no, veterinær Kari O. Lutro (Klinikken for fugler og eksotiske dyr), og to privatpersoner.**

Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet hadde ingen merknader til forslaget.

Merknader og tilråding - 19 krypdyrarter

3.1 Høringsforslag

I høringsnotatet foreslo Miljødirektoratet at det skulle bli tillatt å innføre 19 krypdyrarter uten tillatelse etter forskrift om fremmede organismer, for innendørs, innelukket hold, gjennom oppføring på forskriftens vedlegg II (organismer som kan innføres uten tillatelse etter § 7 første ledd bokstav a).

Forslaget om å tillate innførsel av 19 krypdyrarter uten tillatelse etter forskrift om fremmede organismer for innendørs, innelukket hold, bygger på NINA-rapport 820¹, som konkluderer med at risikoen for skade på biologisk mangfold i Norge er svært lav ved innførsel og hold av de vurderte artene. På bakgrunn av artenes biologi og klimakrav, konkluderer rapporten med at risikoen for introduksjon og etablering i norsk natur er liten. Med hensyn til villfangst av artene, konkluderer rapporten med at dette i liten grad utgjør en trussel mot ville bestander, men at handelen preges av manglende oversikt og kunnskap om konsekvenser. Videre peker rapporten på at så lenge det ikke åpnes for hold av arter som er bærere av kjente sykdommer

¹ Dervo, B. K., Olstad, K., Kraabøl, M. og Qvenild, M. 2012. Vurdering av risiko for det biologiske mangfoldet ved innførsel og hold av eksotiske reptiler og amfibier i Norge - NINA Rapport 820.

som er dødelige for andre arter, er risikoen liten for uønsket spredning av følgeorganismer. En oppdatering av kunnskapsstatus fra NINA fra mai 2016², konkluderer med at klimaendringer i Norge ikke vil være så store at artene omfattet av NINA-rapport 820 vil kunne etablere seg i Norge.

3.2 Merknader – overordnet og til de 19 krypdyrartene

Flere høringsinstanser er generelt kritiske til, eller har innvendinger mot, forslaget om å tillate innførsel av 22 krypdyr- og amfibiearter uten krav om innførselstillatelse etter forskrift om fremmede organismer.

Noen høringsinstanser uttaler at forslaget vil gi økt helserisiko for mennesker, bl.a. risiko for zoonoser (infeksjonssykdommer som overføres fra mennesker til dyr og omvendt), og risiko for spredning av salmonellabakterier til mennesker, mens andre mener at denne risikoen er lav. Noen høringsinstanser har også merknader knyttet til dyrevelferdsmessige forhold. Enkelte viser i den forbindelse til høringsuttalelsene de avga i forbindelse med Mattilsynets høring. Merknader knyttet til dyrevelferd og risiko for menneskers helse vil ikke bli nærmere gjengitt og kommentert i gjennomgangen nedenfor, da ivaretagelse av dyrevelferd og menneskers helse ikke er en del av formålet med forskrift om fremmede organismer, jf. forskriften § 1.

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), Helsedirektoratet og Veterinærinstituttet uttaler at en oppmyking av forbudet mot innførsel, omsetning og hold av krypdyr og amfibier vil gi økt sannsynlighet for spredning av salmonellabakterier til dyr (og mennesker). HOD mener på denne bakgrunn at forbudet bør videreføres. HOD viser til at Folkehelseinstituttet og Veterinærinstituttet har frarådet en oppmyking av forbudet mot hold av krypdyr- og amfibiearter, fordi en oppmyking vil føre til økt smittepress av salmonellabakterier, og fordi dyrene kan overføre antibiotikaresistente bakterier og andre sykdommer.

NOAH - for dyrs rettigheter og Dyrevernalliansen er svært kritiske til forslaget om tillate innførsel og hold av krypdyr og amfibier. Organisasjonene peker på at rømte eller utsatte individer kan gjøre stor skade gjennom å spre smitte til ville arter. **NOAH - for dyrs rettigheter** anbefaler at det utarbeides retningslinjer for, og oppmuntres til etablering av, mottak for beslaglagte krypdyr og amfibier, og at sterke økonomiske sanksjoner tas i bruk overfor smugling av dyr. De uttaler at faren for forfalskning av oppdrettsbevis, og hvordan dette kan skjule miljøkriminalitet og villfangning, ikke har blitt utredet.

En rekke høringsinstanser er positive til forslaget om å tillate innførsel av 22 krypdyr- og amfibiearter uten krav om tillatelse etter forskrift om fremmede organismer. Noen av disse, bl.a. **Norges zoohandlers bransjeforening (NZB)**, viser bl.a. til at artene ikke kan overleve og etablere seg i norsk natur. NZB uttaler videre at de ikke har funnet eksemplere på sykdommer forekommende på de 19 krypdyrartene som utgjør noen sannsynlig risiko for

² Devro, B.K. 2016. Vurdering av risiko for det biologiske mangfoldet ved innførsel og hold av eksotiske reptiler og amfibier i Norge - oppdatering av status med vekt på vurdering av effekter av klimaendringer og risiko for spredning av sykdommer:
<http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/horinger/Regelverk/vurdering%20av%20c3%b8k.%20risiko%20herptiler%20B.%20Devro%202016.pdf?epslanguage=no>

norske krypdyrarter eller andre dyr i fangenskap eller i vill tilstand, og anser dyrehelserisikoen ved innførsel av de aktuelle krypdyrartene som liten.

Reptilfreaks.no håper på en legalisering av hobbyen sin, og uttaler at alle artene er terrariedyr som skal holdes i lukkede terraria med korrekt temperatur og luftfuktighet, og at ingen av dyrene har behov for eller skal ferdes utenfor terrarier. Unntaket er noen av skilpaddeartene, som med fordel kan være ute i kontrollerte omgivelser på varme sommerdager. Av rømte dyr så har de registrert skilpadder, slanger og øgler.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal mener det er akseptabelt å gjøre unntak for noen krypdyr- og amfibiarter dersom det blir satt vilkår om at dette bare gjelder registrerte oppdrettere og forhandlere. De uttaler at det er viktig at importen skjer i kontrollerte former, slik at myndighetene har mulighet til å føre tilsyn med forhandlere og oppdrettere for å begrense omfanget av sykdom, parasitter osv. med spredningspotensial til vill fauna.

Mange høringsinstanser, herunder **Mattilsynet** og flere bransjeforbund, foreninger og andre som ønsker å fremme hold av krypdyr og amfibier som hobby eller næring, støtter forslaget om å tillate innførsel av 19 krypdyrarter uten krav om tillatelse etter forskrift om fremmede organismer. Flere viser til at disse artene ikke kan overleve og etablere seg i norsk natur, selv om en tar høyde for eventuelle klimaendringer, og at faren for villfangst er liten.

Oslo reptilpark mener at det å tillate innførsel av kranset gekko og perlefirfisle, ikke vil ødelegge for den ville bestanden og øke villfangsten. Mht. kranset gekko, uttaler de at arten var antatt utryddet fra naturen fram til 1994, da noen individer ble funnet og avlet på; arten har siden vært en av de mest tallrike gekkoene i fangenskap på verdensbasis. Mht. perlefirfisle, peker de på tre grunner til at arten ikke er spesielt utsatt for villfangst: arten er ikke lovlig å eie i landene den forekommer; arten avler veldig lett i fangenskap og får mellomstore kull med flere egg flere ganger i året; og arten er ikke blant de mest populære, noe som gjør at de få kullene som allerede avles i Norge og Sverige vil dekke etterspørselen.

Reptilfreaks.no uttaler at innad i hobbyen er villfangede individer mindre lukrative enn oppdrettsdyr, fordi de ofte er helsemessig svake og infisert av parasitter som må behandles. Perlefirfisle og kranset gekko er to svært populære arter, som begge blir oppdrettet i stort antall, både privat og kommersielt. Tilgjengeligheten er såpass stor at de ikke tror man vil komme over villfangede individer av disse artene i Norge.

Norsk zoologisk forening peker på faren for villfangst av globalt rødlistede arter, og mener at det fortsatt bør være krav om innførselstillatelse for arter som er globalt rødlistet. De er også skeptiske til å unnta arter som ikke er rødlistevurdert fra kravet om innførselstillatelse.

Norsk herpetologisk forening uttaler at tilgangen på oppdrettede dyr har vært et styrende kriterium for utvelgelse av arter på "positivlista", og at risiko for villfangst har vært et sentralt tema for utredningsarbeidet i regi av Mattilsynet.

Norges zoohandlers bransjeforening (NZZ) uttaler at samtlige av de foreslåtte artene i dag nesten utelukkende kommer fra oppdrett, også i internasjonal handel. Med lovlig, regulert og kontrollerbar handel med oppdrettede eksemplarer, vil risikoen for at villfangede eksemplarer smugles inn i landet reduseres ytterligere, mener NZZ.

3.3 Miljødirektoratets vurdering og tilråding

Miljødirektoratet tar til etterretning at flere høringsinstanser er kritiske til forslaget om å tillate innførsel av krypdyr uten innførselstillatelse. Noen av høringsinstansene peker på mulige, negative effekter på biologisk mangfold som følge av forslaget, og frykter at en liberalisering kan gi økt risiko for smitte av bl.a. salmonellabakterier til ville dyr.

Miljødirektoratet vil i den sammenheng understreke at NINA-rapport 820 konkluderer med at risikoen for spredning av følgeorganismer forbundet med de foreslåtte krypdyrartene er liten, og at kyndig og rutinemessig kontroll med importdyr vil være en viktig barriere mot spredning av følgeorganismer. Som et smitteforebyggende tiltak er det viktig at dyreholdere får god veiledning om symptomer på sykdom hos dyr, og om hva de skal gjøre dersom symptomer oppstår. Mattilsynets veiledere om hold av kjæledyr, som bl.a. inneholder informasjon om hvordan dyreholdere skal verne dyr mot sykdom, er et viktig tiltak i så måte.

Norsk zoologisk forening mener at det fortsatt bør være krav om innførselstillatelse etter forskrift om fremmede organismer for arter som er globalt rødlistet. Norges zoohandlers bransjeforening (NZZ) mener at regulert handel med oppdrettede eksemplarer vil redusere faren for handel med villfangede eksemplarer, mens NOAH - for dyrs rettigheter, peker på faren for forfalskning av oppdrettsbevis. Miljødirektoratet vil innledningsvis vise til at NINA-rapport 820 peker på at en relativt stor andel av krypdyrene og amfibiene som omsettes på verdensbasis kommer fra villfangst. Rapporten viser til at det både finnes eksempler på at villfangst av krypdyr og amfibier er sosialt og biologisk bærekraftig, og at villfangst er en trussel for de naturlige bestandene. Rapporten konkluderer imidlertid med at for de fleste vanlige, omsatte artene, herunder de artene som er omfattet av Miljødirektoratets forslag, er villfangst i liten grad en trussel, og at de fleste dyrene kommer fra oppdrett. Høringsuttalelser fra enkelte aktører i zoobransjen gir uttrykk for at det i liten grad handles med villfangede eksemplarer av de aktuelle artene. NINA-rapport 820 peker imidlertid på at det er viktig å ha fokus på villfangst, da handelen preges av manglende oversikt og kunnskap om konsekvenser.

For 12 av de 19 krypdyrartene som er omfattet av forslaget, vil det være krav om eksporttillatelse utstedt av ansvarlig CITES-myndighet i eksportstaten, før innførsel til Norge, jf. forskrift til gjennomføring av konvensjon 3. mars 1973 om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna (CITES-forskriften). For disse artene vil uttaket fra ville bestander derfor være strengt regulert, og medfølgende CITES-tillatelse vil sikre en forutgående vurdering av uttaket fra ville bestander i opphavslandet. To av fire av de foreslåtte artene som er vurdert til å være truet eller nær truet på IUCNs rødliste, kranset gekko (VU) og perlefirfisle (NT), er ikke omfattet av CITES. Som Miljødirektoratet pekte på i høringsnotatet, er handel ikke oppført som en trussel mot perlefirfirsle i IUCNs rødliste, og heller ikke når det gjelder kranset gekko, er handel oppført som en hovedtrussel, selv om det oppgis at ulovlig innsamling og handel kan være et problem enkelte steder der arten finnes naturlig.

Miljødirektoratet ser at et krav om at importerte eksemplarer skal komme fra oppdrett, kan bidra til å minske faren for import av villfangede eksemplarer. Dette vil først og fremst være av betydning for de av artene som ikke er omfattet av CITES. Miljødirektoratet viser til at det i Mattilsynets utkast til forskrift om forbud mot å innføre, omsette og holde eksotiske dyr, som åpner for innførsel av de samme krypdyrartene som er omfattet av Miljødirektoratets forslag, stilles krav om at dyrene som innføres, må være født i fangenskap, og ha foreldre som er født i fangenskap. Et slikt krav vil dermed gjelde ved all innførsel av de aktuelle krypdyrartene.

Kunnskapsgrunnlaget om effekten krypdyrartene som foreslås oppført på vedlegg II under forskrift om fremmede organismer kan ha for naturmangfoldet i Norge, vurderes å være tilstrekkelig i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 8. Førre var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, vurderes dermed ikke som relevant i denne sammenheng. Etter Miljødirektoratets syn, tilsier kunnskapsgrunnlaget at faren for uheldige følger for det biologiske mangfold i Norge ved å tillate innførsel av de 19 krypdyrartene er svært lav. Miljødirektoratet opprettholder på denne bakgrunn forslaget om å føre opp 19 krypdyrarter på forskriftens vedlegg II (organismer som kan innføres uten tillatelse etter § 7 første ledd bokstav a), noe som betyr at artene kan innføres til Norge uten tillatelse etter forskriften. Miljødirektoratet viser i denne sammenheng til at kravene til aktsomhet i forskrift om fremmede organismer kapittel V vil gjelde ved innførsel og hold av arter på vedlegg II.

I tråd med forslaget som ble sendt på høring, foreslår Miljødirektoratet, som et tiltak for å redusere risikoen ytterligere, at det føyes til et vilkår i vedlegg II, om at unntaket fra kravet om innførselstillatelse kun gjelder "innførsel til innendørs, innelukket hold", jf. naturmangfoldloven § 12. Miljødirektoratet understreker at dette vilkåret, i tråd med *lex specialis*-prinsippet, vil gå foran den generelle regelen i forskrift om fremmede organismer § 13, som sier at det ikke kreves tillatelse for hold "innendørs eller i lukket bur eller rømningsikker innhengning" av organismer som er oppført på vedlegg II.

Da faren for uheldige følger for det biologiske mangfold i Norge framstår som svært lav, foretas det ingen nærmere vurdering av naturmangfoldloven §§ 10 og 11.

Forslag til forskrift om endringer i forskrift 19. juni 2015 nr. 716 om fremmede organismer med artsliste er vedlagt denne tilrådingen.

4. Merknader og tilråding - tre froskearter

4.1 Høringsforslag

I høringsnotatet ba Miljødirektoratet om innspill til om argentinsk hornfrosk, trefarget dvergfrosk og Whites trefrosk burde kunne innføres til Norge, for innendørs, innelukket hold, uten tillatelse etter forskrift om fremmede organismer, gjennom oppføring på vedlegg II (organismer som kan innføres uten tillatelse etter § 7 første ledd bokstav a).

I høringsnotatet ble det vist til NINAs oppdatering av kunnskapsstatus fra mai 2016, hvor det ble pekt på risiko for uheldige konsekvenser for norske amfibiebestander som følge av mulig spredning av sykdommen chytridiomycosis og ranavirus ved innførsel av amfibier til Norge. Det ble pekt på at chytridiomycosis opptrer i flere varianter, som påvirker henholdsvis frosk (*Batrachochytrium dendrobatidis* (BD)) og salamander (*Batrachochytrium salamandrivorans* (BSAL)). I rapporten ble det konkludert med at en restriktiv holdning til flytting av dyr, og gode rutiner ved feltarbeid med amfibier, er nødvendig for å hindre spredning av BD, BSAL og ranavirus til Norge. På denne bakgrunn, uttalte Miljødirektoratet at det ikke var tilrådelig å åpne opp for innførsel av disse artene, men at vi ville foreta en endelig vurdering av risikoen for naturmangfoldet, og kunnskapsgrunnlaget knyttet til de tre froskeartene, i direktoratets oppsummering og anbefaling til KLD etter høringen. Bakgrunnen for at tre froskeartene var omfattet av høringen, var Mattilsynets forslag om å tillate innførsel, omsetning og hold av disse artene under dyrevelferdsloven.

4.2 Merknader

I tillegg til bl.a. **Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og Veterinærinstituttet**, som gir uttrykk for at de er kritiske til å liberalisere regelverket for innførsel av krypdyr og amfibier generelt, bl.a. på grunn av økt risiko for spredning av sykdommer og smittestoffer til ville arter, er det flere høringsinstanser som uttrykkelig advarer mot å tillate innførsel av amfibier uten tillatelse. **Mattilsynet, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Norsk zoologisk forening og Dyrevernalliansen** viser til NINAs oppdatering av kunnskapsstatus fra 18. mai 2016, der det blir pekt på risiko for uheldige konsekvenser for norske amfibiebestander som følge av mulig spredning av chytridiomycosis og ranavirus ved innførsel av amfibier til Norge, og anbefaler at kravet om innførselstillatelse blir opprettholdt for de tre froskeartene. **Den norske veterinærforening** uttaler at risikoen for spredning av chytridsopp og ranavirus til vill fauna i Norge må vektlegges i vurderingen av om de tre froskeartene skal unntas fra kravet om innførselstillatelse.

Mattilsynet uttaler at NINAs oppdatering av kunnskapsstatus fra 18. mai 2016 inneholder ny kunnskap og en endret vurdering sammenliknet med NINA-rapport 820, som Mattilsynet la til grunn for sitt forslag om å tillate argentinsk hornfrosk, trefarget dvergfrosk og Whites trefrosk under dyrevelferdsloven. Mattilsynet viser til at på dyrehelsesiden, er kommersiell og ikke-kommersiell innførsel av krypdyr og amfibier regulert i henholdsvis forskrift om dyrehelsemessige vilkår for import og eksport av levende dyr, sæd, egg og embryo (forskrift om handel med dyr) og forskrift om ikke-kommersiell forflytning av kjæledyr (kjæledyrforskriften). Mattilsynet uttaler at ingen av disse forskriftene stiller dyrehelsemessige vilkår for innførsel av krypdyr og amfibier fra EØS-stater, og at Norges muligheter til å kunne forebygge spredning av chytridiomycosis og ranavirus gjennom dyrehelselovgivningen derfor er svært begrensede. På bakgrunn av dette, uttaler Mattilsynet at det synes hensiktsmessig å beholde kravet om innførselstillatelse for argentinsk hornfrosk, trefarget dvergfrosk og Whites trefrosk etter forskrift om fremmede organismer.

Flere høringsinstanser - i hovedsak bransjeforbund, foreninger og andre som ønsker å fremme hold av krypdyr og amfibier som hobby eller næring - er positive til å tillate innførsel av de tre froskeartene uten krav om tillatelse etter forskrift om fremmede organismer.

Norges zoohandleres bransjeforening (NZB) uttaler at det er grunn til å tro at de tre froskeartene allerede har vært holdt ulovlig i Norge i stort antall i mange år, helt uten at smitte til ville bestander har blitt påvist. NZB mener at det er grunn til å tro at en lovlig, regulert og kontrollerbar import vil redusere smittefaren, snarere enn å øke den, og uttaler at metoder for karantenehold, evt. behandling og desinfeksjon av utstyr og døde dyr er kjent og ikke komplisert. Med hensyn til ranavirus, mener NZB at spredning med frosker i innendørs hold i lukkede terrarier er av marginal betydning. Dersom det ikke åpnes for å føre opp froskene på vedlegg II, anbefaler NZB at man åpner for kommersiell innførsel etter søknad, hvor testing/og eller karantenehold før salg kan inngå som en av betingelsene. NZB uttaler at de gjerne samarbeider om bevisstgjøringskampanjer.

Oslo reptilpark og Reptilfreaks.no uttaler at chytridmycosis/BD er svært ødeleggende i de landene soppen trives i, men anser likevel ikke de tre froskeartene som en direkte trussel mot norsk fauna. **Oslo reptilpark** uttaler også at BD trives i veldige fuktige omgivelser, hvor det ikke er for varmt eller kaldt, og at soppen chytrid av klimatiske grunner ikke vil trives. Videre at BD dreper raskt, og at importerte dyr som har smitten ikke vil leve lenge. Ved å følge enkle karantenereregler så er infeksjonsspredning lett å unngå. BD kan lett oppdages og behandles med soppdrepende midler i privat eie. De uttaler videre at ingen av de tre froskeartene er bærere av chytrid, og at chytrid er mest sannsynlig hos villfangede eksemplarer, og at dette lett kan unngås ved kun å tillate import av dyr med oppdrettsbevis eller lignende. De viser til at det i Sverige i mange år har vært "fri flyt" av krypdyr og amfibier, uten at det har vært noen dokumenterte tilfeller av chytrid i naturen. De mener at ved å legalisere noen arter, vil man få mer tilsyn og kontroll over hva som kommer over grensen. **Reptilfreaks.no** peker på at alle froskeartene må holdes i lukkede terrarier med korrekt temperatur og luftfuktighet, og at ingen av amfibiene skal holdes utendørs eller luftes og dermed utgjøre rømningsfare.

Norsk herpetologisk forening uttaler at verken ranavirus eller BD har blitt påvist i Sverige, til tross for at det ikke har vært restriksjoner på hold av eksotiske amfibier, herunder afrikansk klofrosk, som er en kjent asymptomatisk bærer (frisk bærer) av soppen. De mener at det ikke kan utelukkes at ranavirus eller chytrididomycosis vil kunne dukke opp blant viltlevende norske amfibier, men mener at det at disse ikke er observert i Sverige, gjør at det å tillate innførsel av de tre froskeartene ikke vil utgjøre noen nevneverdig risiko for spredning av de nevnte sykdommene, sammenlignet med faren for naturlig spredning mellom ville populasjoner. De mener det må være klimatiske forhold som gjør at disse sykdommene ikke har spredt seg til ville populasjoner i Sverige, fra andre ville populasjoner i Europa.

4.3 Miljødirektoratet vurdering og tilråding

Miljødirektoratet registrerer at flere høringsinstanser er bekymret for at innførsel av amfibier til Norge innebærer økt risiko for spredning av sykdommen chytrididomycosis og ranavirus til villfrosk i Norge. Samtidig er det flere bransjeforbund, foreninger og andre som ønsker å fremme hold av krypdyr og amfibier som hobby eller næring, som mener at froskeartene bør kunne innføres uten tillatelse, bl.a. under henvisning til at det ikke er påvist ranavirus eller chytrididomycosis i Sverige, til tross for at det ikke er restriksjoner på hold av eksotiske amfibier der.

Spredning av soppsykdom på amfibier fra handel med bl.a. frosk, og gjennom håndtering av amfibier i forbindelse med vitenskapelige forsøk og kartlegginger er godt kjent. Som det ble pekt på i NINAs oppdatering av kunnskapsstatus fra 18. mai 2016, foreligger det risiko for uheldige konsekvenser for norske amfibiebestander som følge av mulig spredning av chytridiomycosis og ranavirus ved innførsel av amfibier til Norge. Soppsykdommen chytridiomycosis kan forårsakes av *Batrachochytrium dendrobatidis* (BD), som nå er registrert på over 520 amfibiearter fra 56 land. BD ble første gang påvist i Europa på importerte dyr fra Sør-Afrika og på dyr holdt i fangenskap i Tyskland og Belgia, og er i tillegg funnet bl.a. i Storbritannia, Sveits og Danmark. BD er påvist på alle de norske ville artene av amfibier, samt på argentinsk hornfrosk, trefarget dvergfrosk og Whites trefrosk. Ranavirus, som er et froskevirus som også kan ramme andre arter av amfibier, kan forårsake massedød hos amfibier, og dødelige episoder har økt kraftig siden 1980-tallet. NINAs oppdatering av kunnskapsstatus konkluderer med at en restriktiv holdning til flytting av dyr, og gode rutiner ved feltarbeid med amfibier, er nødvendig for å hindre spredning av BD og ranavirus til Norge. BD har sin opprinnelse i Asia, og europeiske amfibier har ingen naturlig motstandskraft mot sykdommen. Vi vet at nye fremmede sykdommer kan ha store effekter på stedeegne arter i Norge, noe vi allerede har fått godt dokumentert gjennom spredningen av signalkreps og krepsepest. Edelkreps er omtrent utryddet fra Sverige pga. spredning av krepsepest, og krepsepest har de senere årene også blitt etablert i innsjøer i Norge, sannsynligvis på grunn av menneskeskapt spredning av signalkreps³.

I følge IUCN rødliste, er 32 % av verdens amfibier truet på verdensbasis⁴. En studie anslår at 40 % av verdens amfibier er i kraftig nedgang⁵, og antallet truede arter er følgelig forventet å øke. BD er antatt å ha forårsaket bestandsnedgang eller utryddelse av over 200 arter av amfibier over hele verden de siste tiårene⁶.

I følge Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) i Sverige, ble chytridsopp (BD) første gang påvist hos viltlevende amfibier i Sverige i 2010. Chytridiomycosis har dessuten blitt påvist hos importerte forsøksdyr av amfibier i Sverige. Det ble utført begrenset overvåkning av ranavirus på døde amfibier i Sverige i perioden 2009 til 2011, uten at viruset ble påvist hos viltlevende amfibier i Sverige⁷. Fra Danmark rapporteres det om utbrudd av ranavirus som har medført omfattende lokal dødelighet hos frosk i Danmark⁸. Miljødirektoratet mener at det forhold at BD og ranavirus er påvist i våre naboland, understreker behovet for en restriktiv regulering av import av amfibier til Norge.

³ Vralstad, Trude; Johnsen, Stein I.; Fristad, Rosa Ferreira; et al. [Potent infection reservoir of crayfish plague now permanently established in Norway](http://www.int-res.com/articles/dao_oa/d097p075.pdf). *Diseases of aquatic organisms* 97, 75-83 (2011). http://www.int-res.com/articles/dao_oa/d097p075.pdf

⁴ IUCN Global Amphibian Assessment. <http://www.iucnredlist.org/initiatives/amphibians/analysis>

⁵ Stuart, S. N. *et al.* Status and trends of amphibian declines and extinctions worldwide. *Science* 306, 1783-1786 (2004). <http://science.sciencemag.org/content/306/5702/1783>

⁶ Skerratt, L. F. *et al.* Spread of chytridiomycosis has caused the rapid global decline and extinction of frogs. *EcoHealth* 4, 125-134 (2007) og Fisher, M. C., Garner, T. W. J. & Walker, S. F. Global emergence of *Batrachochytrium dendrobatidis* and amphibian chytridiomycosis in space, time, and host. *Annu. Rev. Microbiol.* 63, 291-310 (2009).

⁷ Sjukdomsrapportering 2011, SVAs rapportserie 23: http://www.sva.se/globalassets/redesign2011/pdf/om_sva/publikationer/sjukd_rapp2011_low.pdf

⁸ <http://naturstyrelsen.dk/nyheder/2008/okt/paddevirus-011008>

I NINAs oppdatering av kunnskapsstatus fra mai 2016, uttales det at kunnskapen om chytridiomycosis og ranavirus, om hvilke arter som rammes, og effektene det har på amfibier, er god. Etter Miljødirektoratets syn er kunnskapsgrunnlaget i denne saken tilstrekkelig, jf. naturmangfoldloven § 8. Førre var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer dermed ikke til anvendelse.

Enkelte av høringsinstansene som er positive til å tillate innførsel av froskeartene uten tillatelse, uttaler at karantenerogler og rengjørings- og hygieneprosedyrer kan bidra til å hindre spredning av sykdomssmitte fra importerte amfibier. Miljødirektoratet vil peke på at dyrehelsemessige betingelser for innførsel av krypdyr og amfibier er regulert under matloven med forskrifter. Mattilsynet uttaler i sin høringsuttalelse at de to forskriftene som regulerer kommersiell og ikke-kommersiell innførsel av krypdyr og amfibier under matloven, ikke stiller dyrehelsemessige vilkår til innførsel av krypdyr og amfibier fra EØS-stater, og at Norges muligheter til å kunne forebygge spredning av chytridiomycosis og ranavirus gjennom dyrehelselovgivningen er svært begrensede. På denne bakgrunn, antar Miljødirektoratet at det vil være begrensede muligheter til å kunne stille krav om karantenehold og hygiene relaterte tiltak ved innførsel av amfibier til Norge, jf. naturmangfoldloven § 12.

Det blir jevnlig rapportert i media om funn av krypdyr og amfibier i naturen, som enten har rømt eller som har blitt sluppet ut av mennesker. Selv om forslaget gjelder innførsel til innendørs, innelukket hold, må det, etter Miljødirektoratets syn, tas høyde for at enkelte individer blir sluppet ut eller rømmer, og at det dermed vil være en viss risiko for spredning av sykdom og smittestoffer til ville amfibier, selv om utsetting ikke er tillatt.

På bakgrunn av konklusjonene i NINAs oppdatering av kunnskapsstatus fra 18. mai 2016, og erfaringene med spredning av BD og ranavirus i andre land med sammenlignbare klimatiske forhold, er det Miljødirektoratets vurdering at det er nødvendig med en restriktiv regulering av import av amfibier til Norge, for å hindre spredning av BD og ranavirus til ville amfibier i Norge.

Naturmangfoldloven § 32 tredje ledd fastslår at vurderinger etter lovens kapittel om fremmede organismer ikke skal omfatte hensyn til dyrehelse som "ivaretas" av matloven. Mattilsynet uttaler at Norges muligheter til å forebygge spredning av BD og ranavirus til Norge gjennom dyrehelselovgivningen er svært begrensede, og peker på at verken forskrift om handel med dyr eller kjæledyrforordningen under matloven, stiller dyrehelsemessige vilkår for innførsel av krypdyr og amfibier fra EØS-stater. Mattilsynet vurderer det derfor som hensiktsmessig at kravet om innførselstillatelse etter forskrift om fremmede organismer beholdes. På denne bakgrunn vil det, etter Miljødirektoratets vurdering, være rom for å ivareta hensynet til å unngå spredning av BD og ranavirus til ville amfibier under forskrift om fremmede organismer, uten at dette vil være i strid med naturmangfoldloven § 32 tredje ledd.

Etter Miljødirektoratets vurdering, vil innførsel av froskeartene i utgangspunktet være i strid med formålet i forskrift om fremmede organismer (§ 1), som er å hindre innførsel, utsetting

og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet. På denne bakgrunn, anbefaler Miljødirektoratet at det ikke åpnes opp for å tillate innførsel av argentinsk hornfrosk, trefarget dvergfrosk og Whites trefrosk uten tillatelse etter forskrift om fremmede organismer.

Miljødirektoratet vil understreke at vi ikke har foretatt noen fullstendig vurdering av hvilket rettslig handlingsrom EØS-avtalen gir til å kunne forebygge spredning av BD og ranavirus gjennom forskrift om fremmede organismer. Vi vil imidlertid peke på at direktiv nr. 92/65/EØF og forordning nr. 576/2013, som gjennomføres i bl.a. forskrift om handel med dyr og kjæledyrforskriften under matloven, ikke fastsetter harmoniserte dyrehelsemessige vilkår for innførsel av amfibier (og krypdyr), men likevel setter begrensninger på adgangen til å ha nasjonale dyrehelsemessige vilkår for innførsel. Miljødirektoratet kan imidlertid ikke se at forslaget om å opprettholde eksisterende krav om innførselstillatelse, i tråd med hovedregelen i forskrift om fremmede organismer § 6, innebærer at Norge innfører særskilte dyrehelsemessige vilkår for innførsel av amfibier.

Dersom de tre froskeartene skulle bli tillatt innført under dyrevelferdsloven, samtidig som kravet om innførselstillatelse under forskrift om fremmede organismer opprettholdes, vil Miljødirektoratet imidlertid måtte behandle søknader om tillatelse til innførsel av artene. Det vil da oppstå spørsmål om Miljødirektoratet, på bakgrunn av EØS-avtalen, vil kunne ta hensyn til å unngå spredning av BD og ranavirus til ville amfibier i vår søknadsbehandling. Det vil være svært uheldig dersom Miljødirektoratet ikke skulle ha en slik adgang.

Da Miljødirektoratet anbefaler at de tre froskeartene ikke føres opp på vedlegg II (organismer som kan innføres uten tillatelse etter § 7 første ledd bokstav a), vurderer vi at det ikke er nødvendig å foreta en nærmere vurdering av miljøprinsippene i naturmangfoldloven §§ 10 til 12.

5. Kontroll med innførsel

5.1 Merknader

Tolldirektoratet uttaler at levende dyr som innføres fra land utenfor EØS skal innføres over Oslo lufthavn Gardermoen tollsted (veterinær grensekontroll), men at det kan være hensiktsmessig at all innførsel av fremmede organismer skjer der, da dette vil gjøre det lettere for tolletaten å ivareta sine kontrolloppgavene på en hensiktsmessig måte.

Tolldirektoratet uttaler også at innførsel av organismer fra EØS-området vil kunne medføre store praktiske utfordringer for tolletaten med tanke på oppstalling og tilbakehold av dyr samt beslag av ulovlig innførte organismer. De anbefaler at det blir etablert et kompetansesenter på Gardermoen tollsted og at det gis nødvendig opplæring for å forvalte regelverket.

5.2 Miljødirektoratets vurdering

Miljødirektoratet ser at det kan være fordeler med å kanalisere innførselen av fremmede organismer over visse tollsteder. Forskrift om fremmede organismer inneholder per i dag

ingen bestemmelse som gir myndighet til å fastsette hvilke tollsteder som skal benyttes ved innførsel, og Miljødirektoratet har ikke vurdert dette spørsmålet nærmere i forbindelse med denne tilrådingen. Hvorvidt det bør åpnes for slik kanalisering, må eventuelt utredes nærmere.

Når det gjelder behovet for oppstillingskapasitet og andre forhold knyttet til den praktiske gjennomføringen av grensekontrollen, vil Miljødirektoratet følge opp dette i vår videre dialog med Tolldirektoratet.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

6.1 Merknader

Tolldirektoratet understreker at de ikke kan påta seg de økonomiske konsekvensene forvaltningen av forskriften vil kunne medføre, og at Miljødirektoratet selv må stå som garantist ved oppstalling, slik at oppstaller vet at alle omkostninger i forbindelse med tjenesten dekkes. Videre uttaler de at etatens kontrolloppgaver vil øke som følge av at antallet arter som kan innføres øker, og at opplæringskostnadene vil kunne bli betydelige dersom de skal gjennomføre ordningen i en desentralisert løsning. Dersom trafikken kanaliseres gjennom ett tollsted, vil imidlertid kostnaden kunne holdes lave.

Mattilsynet uttaler at for å unngå unødvendig saksbehandling av søknader i en overgangsfase, er det viktig at fastsettelse og ikrafttreden av ny forskrift under dyrevelferdsloven og forskrift om fremmede organismer skjer samtidig.

6.2 Miljødirektoratets vurdering

Forskrift om fremmede organismer § 29 slår fast at kostnader forbundet med tilbakeholdte organismer og videre behandling av disse, kan kreves dekket av den som er ansvarlig for innførselen av organismene, jf. naturmangfoldloven § 71 andre ledd. Miljødirektoratet viser også til at to nye bestemmelser om administrativt beslag og inndragning trådte i kraft den 18. november 2016, jf. naturmangfoldloven §§ 72a og 72b. Paragraf 72b om inndragning inneholder en bestemmelse om at det kan fattes vedtak om at lovovertrederen skal dekke utgifter i forbindelse med inndragning, dersom lovovertrederen har handlet forsettlig eller uaktsomt. Dersom den ansvarlige for eksempel skulle unndra seg kostnader som er påløpt i forbindelse med oppstalling, destruering, avliving el., vil Miljødirektoratet, i tråd med samarbeidsavtalen mellom Tolldirektoratet og Miljødirektoratet, bære kostnader som ikke kan dekkes hos den ansvarlige.

Som Miljødirektoratet pekte på i høringsnotatet, innebærer forskriftsendringen at Miljødirektoratet vil måtte påregne økt innsats knyttet til bl.a. opplæring og håndtering av henvendelser fra tollvesenet. Det vil bl.a. være behov for å utvikle informasjonsmaterieell som tollerne kan bruke i sin kontroll. Mange av krypdyrartene som foreslås unntatt fra kravet om innførselstillatelse er imidlertid omfattet av CITES, noe som vil lette gjennomføringen av grensekontrollen på grunn av kravet om medfølgende CITES-tillatelse.

Som Mattilsynet påpeker, vil samtidig ikrafttreden av ny forskrift under dyrevelferdsloven og endringene i forskrift om fremmede organismer bidra til at man unngår unødvendig saksbehandling av søknader i en overgangsfase.